

פרשת כי תצא תשע"פ

הרב מיכאל אבן דוד

דמות מרתקת בתלמוד הוא אלישע בן אבויה, המכונה "אחר" כי הפך לאפיקורס וכופר בעיקר, אחרי שהיה מגדולי החכמים בישראל. היה חבר ובר פלוגתא של רבי עקיבא והרב ומורה של רבי מאיר, שהוא, לפי המסורת ה"תנא קמא", הקול הראשון המופיע במשנה. ואנחנו מדברים על רבו. השאלה הקשה היא כמוכן מה קרה? מה הביא אותו לעזוב את התורה והמצוות?

בתלמוד מופיעים כמה סיפורים המנסים להסביר את זה. אחד המפורסמים הוא הסיפור על ארבעה שנכנסו לפרדס, אבל אני רוצה לדבר על סיפור אחר הקשור לפרשה שלנו. התנאים ידעו את התורה בעל פה, אנו לא זכינו לכך, לכן קודם אנו צריכים שתי מקורות כרגע.

הראשון שאנו מכירים היטב הוא אחד מעשרת הדיברות: **שמות פרק כ (יב) כבד את אביך ואת אמך** למען יארכון ימך על האדמה אשר ה' אלהיך נתן לך:

המקור השני הוא מהפרשה שלנו והוא מצוות שילוח הקן: **דברים פרק כב (ו) כי יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עץ או על הארץ אפרחים או ביצים והאם רבצת על האפרחים או על הביצים לא תקח האם על הבנים: (ז) שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים:** מה המשותף בשתי המצוות האלו? אריכות ימים. עכשיו אנו יכולים לעבור לסיפור התלמודי:

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לט עמוד ב

הרי שאמר לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות, ועלה לבירה ושלח את האם ונטל את הבנים, ובחזירתו נפל ומת, היכן טובת ימיו של זה? והיכן אריכות ימיו של זה? (...) ו"אחר" מאי הוא? איכא דאמרי: כי האי גוונא חזא...

לפי מסורת אחת אלישע בן אבויה ראה את זה ופשוט הכל התמוטט אצלו. גם בסיפור הזה ובסיפורים אחרים, נראה שהבעיה היא שהוא לא יכול להתמודד עם קיום הרוע בעולם, שהוא לא יכול לקבל שהטוב והרע באים שניהם מאלוקים רחום וחנון. הכפירה שלו הייתה אמונה בשתי רשויות וביטול המצוות. בכל זאת, רק לא צורך ה **HAPPY ENDING**, תדעו שלפי שני סיפורים בתלמוד כאשר הוא מת בכל זאת הגיע לגן עדן והתפייס עם היהדות.

על כל פנים, המקרה שלו הוא מעניין כי מזכיר לי הרבה אנשים שקשה להם מאוד להתמודד עם האתגרים שהמתח בין דת ודרכו של עולם מציבים מולנו.

מצד אחד, אנשים שלא יכולים לקבל את "ביקורת המקרא" והרעיון שלא כל התורה היא מן השמים, כי אז למה שאעשה ברית מילה לבן שלי, זה מעשה ברברי ואני עושה אותו רק כי אני מאמין

הקב"ה מצווה את זה בעצמו. ומצד שני, אנשים שכמו אלישע רואים את הרוע של בני האדם בעולם ומחליטים שאין אלוקים.

שני הקצוות האלו הם דוגמא לחוסר אחריות. מי שלא יכול להאמין ביהדות שהיא לא מצווה מלמעלה על כל פרטיה, הוא לא יכול לקחת אחריות על מעשיו, להתמודד עם האי וודאות, עם המורכבות שיש בלקבל שלא כל הנחות הייסוד של הדת שלנו הם אמת ובכל זאת חשוב להמשיך להיות יהודי ולשמור מצווה.

בקבוצה השנייה, אני מאשימים את הקב"ה ברוע שבעולם, כשבני אדם מחליטים להיות רעים. זה קין שאומר לקב"ה "השומר אחי אנכי?", אני הרגתי אבל זו אשמתך כי אתה אלוקים. זו גישה ילדותית.

חברים, אלישע בן אבויה הפך לאחר כי לא היה מסוגל להתמודד עם האחריות של לקחת את חייו בידיים ולהבין שתיאולוגיה היא לא רק שکر ועונש, אלא משהו יותר מורכב. אנו מתקרבים לימים נוראים ועלינו לקחת אחריות על המעשיים שלנו, להיות אמיצים להתמודד עם זה שקשה לנו, גם פיזי וגם רוחני. להבין שהכל תלוי בנו. שאנו חייבים לבחור ביהדות ובמסורת שלנו כל יום מחדש. זה אתגר לא פשוט, אבל רק אנחנו יכולים להצליח בו.

שבת שלום